

Malmö stad
Kommunstyrelsens arbetsutskott

Datum

2025-06-23

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2025-700

Yttrande**Till**Arbetsmarknadsdepartement
et

**Remiss Arbetsmarknadsdepartementet
Etableringsboendelagen - Ett nytt system för
bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)
A2025/00455**

Sammanfattning

Malmö stad anser att utredningen, utifrån direktiven, har lämnat ändamålsenliga förslag för att uppnå syftet med mer ordnade boendeförhållanden för asylsökande. Malmö stad anser dock att vissa delar behöver förtydligas, bland annat gällande kommunernas möjlighet att återkalla rätten till etableringsboende. Malmö stad avstyrker förslaget angående kommuntak och förordar att de kommuner som önskar ett större mottagande ska få sin önskan uppfylld, under förutsättning att det också finns kommuner som önskar färre anvisade personer. Det är även angeläget att den statliga ersättningen för kommunernas nya uppgifter fastställs på en högre nivå än vad som föreslås i utredningen, så att den fullt ut täcker de faktiska kostnaderna.

Vidare anser Malmö stad att fördelningen av antalet anvisade nyanlända bör ta hänsyn till den ökade belastning som tillkommer hos kommuner med mottagnings- och återvändandecenter.

För att säkerställa barns rätt till en trygg uppväxtmiljö bör lagen innehålla en bestämmelse som garanterar viss boendekvalitet för barnfamiljer. Utan minimikrav riskerar barn att placeras i dåliga boendemiljöer, vilket strider mot barnkonventionen och försvårar integrationen.

Avsaknaden av en gemensam och samlad barnkonsekvensanalys utifrån den föreslagna etableringsboendelagen och andra nyligen remitterade förslag inom integrationsområdet, som alla i hög grad berör barns livsvillkor och förutsättningar, försvårar möjligheten att säkerställa att barns rättigheter och behov tillgodoses på ett adekvat sätt. Malmö stad efterfrågar ett mer samlat övervägande, för att bättre tillförsäkra berörda barn sina rättigheter.

Yttrande

Malmö stad anser att utredningen, utifrån direktiven, har lämnat ändamålsenliga förslag, men lämnar synpunkter på vissa delar.

8. Fördelning av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner

Malmö stad anser att det är positivt att utredningen föreslår att kommunerna ska ha större inflytande över fördelningen av nyanlända, bland annat genom möjlighet att önska färre eller fler än vad kommuntalet anger, samtidigt som det totala mottagandebehovet tillgodoses. Malmö stad anser dock att detta troligtvis inte kommer att ha så stor effekt eftersom det är ovanligt att kommuner vill ta emot fler nyanlända än vad som beslutas i kommuntalen. Det motsatta är enligt Malmö stads erfarenheter vanligt.

I utredningen föreslås att det ska finnas ett tak för hur många anvisade personer kommunerna ska få lov att ta emot. Förslaget kan motverka flexibilitet och hänsyn till lokala möjligheter att ta emot anvisade. Malmö stad anser att kommunerna själva har bäst kompetens att bedöma vilka möjligheter kommunen har att integrera nyanlända. Malmö stad avstyrker därför kommuntak och förordar att de kommuner som önskar ett större mottagande ska få sin önskan uppfylld, under förutsättning att det också finns kommuner som önskar färre anvisade personer.

Utredningens förslag att tillföra två nya kriterier (förekomst av utanförskapsområden samt bostadssituationen) som ska påverka antalet anvisade nyanlända är högst relevant. Malmö stad anser dock att det är svårt att objektivt och tillförlitligt mäta kommunernas förmåga att tillhandahålla bostäder, vilket kan leda till att vissa kommuner får fler nyanlända än de kan hantera. Detta kan skapa problem för både nyanlända och kommunerna. Malmö stad anser att fördelningen av antalet anvisade till kommunerna även bör ta hänsyn till den ökande belastning det innebär för de kommuner som har mottagandecenter och återvändarcenter.

9. Anvisningsförfarandet

Malmö stad ser positivt på att kommuntalen får överskridas om det är nödvändigt för att beakta barnets bästa samt att ärenden som inkluderar barn ska ha förtur vid anvisningar. Detta kan däremot innebära att kommunens planeringsförutsättningar försämras något då kommunen kan komma att ta emot fler nyanlända än vad som är prognosticerat innevarande år. Om anvisningstalet och kommuntalet revideras under innevarande kalenderår är det av vikt att kommunerna så snart som möjligt får ta del av den reviderade prognosen över hur många nyanlända som varje kommun kommer att få anvisade per månad året ut. Detta för att kommunerna ska få de bästa förutsättningarna och möjligheterna för fortsatt planering utifrån den reviderade prognosen.

10. Etableringsboende

Malmö stad välkomnar att det i etableringsboendelagen ska framgå att en kommun ansvarar för att inom den egna kommunen ordna ett boende för en nyanländ som kommunen är skyldig att ta emot. Malmö stad anser att nuvarande ordning, där detta inte regleras, har medfört oönskade effekter, genom att vissa kommuner ordnat boende för anvisade i andra kommuner i stället för i den egna kommunen.

Det är positivt att det i etableringsboendelagen ska fastställas att en nyanländ har rätt till etableringsboende i 36 månader. Otydligheten i nuvarande lagstiftning har lett till bristande enhetlighet och likvärdighet i mottagandet. Flera kommuner har satt boendetiden till 24 månader – en period som ofta är för kort. Detta har i sin tur medfört att särskilt barnfamiljer hamnat i en utsatt situation med risk för hemlöshet och ökad förekomst av aktiv bosättning i annan kommun.

Malmö stad noterar att det finns kommuner som valt att tillhandahålla boenden under en längre tid än de nu föreslagna 36 månaderna och att denna tid bland annat har varit bestämd utifrån läget på bostadsmarknaden, exempelvis kötider på den lokala bostadsförmedlingen. Det gäller exempelvis Malmö som tillhandahåller boende under två plus två år, det vill säga i sammanlagt i fyra år. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2023 erbjuder ungefär hälften av kommunerna nyanlända som omfattats av anvisning ett förstahandskontrakt. Malmö stad anser att det hade varit önskvärt om utredningen i större utsträckning resonerat om vilka konsekvenser bestämmelsen om max 36 månader har för kommunernas möjligheter att lokalt bestämma om boende efter denna maxtid. Det som framstår som tydligt i utredningen är att en längre boendetid inte kan beslutas med stöd av den föreslagna etableringsboendelagen.

I enlighet med ramarna för utredningens uppdrag uppställs inga särskilda krav på vilken typ av boendelösning en kommun ska ordna. Det är därmed upp till anvisningskommunen att avgöra hur ansvaret ska fullgöras i ett enskilt fall. Malmö stad anser att det är rimligt att kommunerna har en frihet att själv utforma sina etableringsboenden utifrån lokala förutsättningar men menar samtidigt att det finns en risk att barnets rättigheter till en god boendemiljö därmed inte säkerställs. För att säkerställa barns rätt till en trygg uppväxtmiljö bör lagen innehålla en bestämmelse som garanterar viss boendekvalitet för barnfamiljer. Ett stabilt och lämpligt boende är avgörande för barns hälsa, skolgång och sociala utveckling. Utan minimikrav riskerar barn att placeras i dåliga boendemiljöer, vilket strider mot barnkonventionen och försvårar integrationen. Det kan också finnas en risk att nyanlända kan anvisas billiga boenden i utsatta områden, vilket kan försvåra integrationen och öka segregationen.

I utredningen föreslås att kommunen ska få besluta att rätten till etableringsboende upphör i förtid. Utöver att Malmö stad bedömer att de omständigheter som kan

motivera att rätten till etableringsboende upphör i förtid sällan förekommer, är bestämmelsens utformning olycklig. Den främjar inte likabehandling, då det i utredningen uttryckligen anges att kommunen får, men inte är skyldig, att besluta om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid.

Malmö stad vill även framhålla att den individuella rätten till etableringsboende i förhållande till kommunernas möjlighet att besluta att rätten ska upphöra i förtid under vissa omständigheter, är något otydlig i utredningen. Bestämmelserna torde innebära att i hushåll med fler än en person och där omständigheter råder som ger kommunen möjlighet att besluta om att rätten till boende ska upphöra avseende en person i hushållet, kommer ändå rätten för andra personer i hushållet och för hushållet som helhet att kvarstå. Det är exempelvis otydligt vad gäller hyresrättens förverkande som grund för att återkalla rätten till etableringsboende. Det framgår inte tydligt av föreslagna bestämmelser om kommunen får besluta att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid i hushåll där barn ingår, även om hyresrätten har förverkats på grund av obetalda hyror eller störningar i boendet. Malmö stad anser att regelverket ska förtydligas i denna del.

15. Justeringar av den statliga ersättningen till kommuner

Utredningen föreslår att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda stöd i bostadssökande, informera om rätten till etableringsboende samt kontrollera om nyanlända uppfyller villkoren för fortsatt rätt genom deltagande i arbetsmarknadsprogram. För detta föreslås statlig ersättning motsvarande totalt 20 timmars arbete per hushåll under hela perioden med etableringsboende. Malmö stad anser att tidsuppskattningen är alltför låg, då kraven enligt Malmö stads erfarenhet är mer resurskrävande. Den statliga ersättningen behöver täcka de faktiska kostnaderna. Malmö stad tillstyrker dock att ersättningen ges som schablon och indexerats.

Övriga synpunkter

Malmö stad saknar i utredningen ett resonemang om hur de anvisade hushållen ska ha ekonomiska medel att betala hyran. Frågan hänger samman med flera olika statliga utredningar och förslag (Styrkraft för lyckad integration, SOU 2024:41, Mottagandelagen: En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande, SOU 2024:68, Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper, SOU 2025:53). Malmö stad anser att det är svårt att bedöma de olika förslagens sammantagna konsekvenser. Vad gäller de anvisade hushållens ekonomiska situation finns det en betydande risk att hushållen inte har tillräckliga medel för sin försörjning, vilket riskerar att drabba barnfamiljer särskilt hårt, och att det sker en övervältring av kostnader på kommunerna i form av försörjningsstöd.

De ekonomiska förutsättningarna för nyanlända familjer påverkar deras möjligheter och prioriteringar. Detta har bland annat visat sig i deras vilja att ansöka om

förskoleplats. Enligt barnkonventionen har varje barn rätt till den levnadsstandard som krävs för att utvecklas, så väl fysiskt som psykiskt och socialt. Detta innefattar inte bara fysiska behov som mat, kläder och bostad, utan också behov av utbildning såsom förskola och andra möjligheter för att barnet ska kunna utvecklas optimalt.

Avsaknaden av en gemensam och samlad barnkonsekvensanalys utifrån den föreslagna etableringsboendelagen och andra nyligen remitterade förslag inom integrationsområdet, som alla i hög grad berör barns livsvillkor och förutsättningar, försvårar möjligheten att säkerställa att barns rättigheter och behov tillgodoses på ett adekvat sätt. Malmö stad efterfrågar ett mer samlat övervägande, för att bättre tillförsäkra berörda barn sina rättigheter.

Malmö stad vill också understryka behovet av att regeringen utöver ny reglering av boende för anvisade ser över hela regelverket för statlig ersättning till kommuner för deras insatser relaterat till nyanlända. I sammanhanget behöver särskilt kostnaderna för de kommuner som har mottagnings- och återvändandecenter beaktas.

Slutligen vill Malmö stad framföra att det är svårt att bedöma de sammantagna konsekvenserna av förslagen på omfattande förändringar inom migrations- och integrationsområdet som på olika sätt berör nyanlända. Det finns behov av att få en helhetsbild av konsekvenserna, både vad gäller kommunerna och nyanlända vuxna och barn, då förslagen utgår från nu gällande rätt och då de i viss mån behöver anpassas till varandra, om de ska genomföras.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Nicklas Löftröm

Helena Nanne (M) reserverar sig mot beslutet.